

1. Wprowadzenie	2
2. Analiza uświadczonych partnerstw	2
3. Analiza białych plam	6

Nowo powstałe partnerstwo pomiędzy Fundacją I.N.A. Lieberoser Heide, gminą Schenkendöbern, Fundacją Naturlandschaften Brandenburg oraz Powiatem Krośnieńskim

1. Wprowadzenie

Bazując na zakończonym w lutym 2020 roku projekcie *„Inicjowanie, wspieranie i rozwój transgranicznych kooperacji w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr”* i wykonanych w ramach tego projektu analizach,¹ w projekcie *#Partner2022* zostaną w ramach niniejszego sprawozdania dokładniej przeanalizowane dwa aspekty partnerstwa.

Po pierwsze zostaną tu zbadane tzw. *„uśpione partnerstwa”*, tzn. partnerstwa, które w okresie finansowania 2007-2013 zrealizowały co najmniej trzy wspólne projekty, ale po roku 2014 już *żadnych* więcej. Aspekt ten jest dlatego ważny, że strategie budowania nowych partnerstw i w ten sposób zwiększania ich ilości mogą odnieść sukces tylko wtedy, gdy partnerstwa te również w dłuższej perspektywie prowadzą wspólne projekty.

Po drugie niniejsze sprawozdanie zawiera także dokładniejszą analizę tak zwanych *„białych plam”*, która zostanie dokonana na podstawie zaktualizowanych danych z Funduszu Małych Projektów (FMP) w okresie od roku 2007 do września 2020. Białe plamy są zdefiniowane jako obszary geograficzne w Euroregionie (związki gmin, miasta i gminy po niemieckiej stronie oraz powiaty i miasta na prawach powiatu po polskiej stronie), w których inicjuje się stosunkowo mało projektów.² Analiza będzie dotyczyła podobnie jak w poprzednim sprawozdaniu liczby projektów, które realizowane są przez partnerów na tych obszarach i będzie jednocześnie dokonywany ich podział według tematyki.

2. Analiza uśpionych partnerstw

Jeśli w ramach partnerstwa przez pewien czas realizowane są wspólne projekty, a później następuje rezygnacja z projektów, powiązania transgraniczne, a wraz z nimi ważny „kapitał społeczny” są tracone. Dlatego ważne jest ustalenie, z jakich powodów partnerstwa te zanikły. Aby dokładniej przeanalizować te tzw. „uśpione partnerstwa”, przeprowadzono osiem wywiadów telefonicznych z polskimi i niemieckimi przedstawicielami dwóch urzędów miasta, dwóch instytucji edukacyjnych i czterech stowarzyszeń.

Definicja uśpionych partnerstw

Przed rozpoczęciem projektu uśpione partnerstwa zostały zdefiniowane jako partnerstwa, które w okresie finansowania 2007-2013 przeprowadziły co najmniej trzy wspólne projekty, a po roku 2014 już żadnego więcej. Z wymienionych na wstępie danych z FMP wynikało na początku, że jest 55 takich uśpionych partnerstw. Jednakże już przy doborze partnerów do wywiadów okazało się, że wiele z tych 55 partnerstw nadal jest aktywnych, choć nie w ramach FMP.

Wielu respondentów wzbraniało się również podczas wywiadów przed tym, by kwalifikować ich partnerstwa jako „uśpione”. Wiele z tych partnerstw nadal funkcjonuje w innej formie, np. w ramach

¹ Badania brzmią: „Analizy polsko-niemieckich partnerstw 2007 – lipiec 2017” (do pobrania pod adresem: <https://www.euroregion-snb.de/files/631/analyse-dok-v-01-2020.pdf>), „Analiza polsko-niemieckich partnerstw sierpień 2017 – listopad 2019” (do pobrania pod adresem: <https://www.euroregion-snb.de/files/661/analyse-aug-2017-bis-nov-2019-de.pdf>) i „Ocena potencjałów i przeszkód we współpracy transgranicznej w Euroregionie – wyniki cząstkowe” (do pobrania pod adresem: <https://www.euroregion-snb.de/files/461/auswertung-zwischenbericht-kooperationsprojekt-mit-cover.pdf>)

² Podział obszarów geograficznych oparty jest na podejściu zastosowanym w wymienionych wyżej trzech analizach poprzedniego projektu „Inicjowanie, wspieranie i rozwój kooperacji transgranicznych w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr”

większych **projektów inwestycyjnych**, które realizowane są poprzez **programy INTERREG Brandenburgia-Polska i Saksonia-Polska**.

Niektóre stowarzyszenia, których partnerstwa zostały sklasyfikowane jako „uśpione“, współpracuje **prywatnie** z osobami lub stowarzyszeniami po stronie sąsiada. Na pytanie, jak taka współpraca jest finansowana, odpowiada np., że jest ona ograniczona do jednego wydarzenia rocznie lub że wykorzystuje się prywatne inicjatywy i zaangażowanie wolontariuszy. Jedna z respondentek opisała to następująco: *„Zamiast wiecznie czekać i patrzeć, jak dostać finansowanie, patrzymy raczej, jak można to rozwiązać prywatnie.“*

W ramach rzeczywiście uśpionych partnerstw, np. pomiędzy miastami lub dużymi stowarzyszeniami, aktywne pozostają często ich **podorganizacje**, takie jak placówki kulturalne czy senioralne. Realizują one małe projekty ze środków Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr. Mówiąc słowami jednej z respondentek chodzi w takim przypadku o *„współpracę w mniejszym zakresie, ale funkcjonującą“*.

Przyczyny uśpienia

Często przytaczaną przyczyną uśpienia partnerstw jest **odejście ważnych osób kontaktowych**. Niezmiernie ważne dla partnerstw są osoby dwujęzyczne i szczególnie zaangażowane. Jeśli takie osoby idą na przykład na emeryturę lub z innych powodów nie mogą rozwijać już partnerstwa, traci się często ważną podstawę zaufania. Okoliczności takie można streścić słowami jednej z respondentek w następujący sposób: *„Taki projekt funkcjonuje, ponieważ jest ktoś, kto się nim zajmuje. Jeśli zabraknie tej osoby do kontaktu, dzięki której nastąpiło zbliżenie, trudno jest znaleźć następcę partnera, który przejmie projekt.“*

Przedstawicielka placówki edukacyjnej opisała skutki, jakie przyniosła **zmiana polskiego systemu szkolnictwa w roku 2016**. Przez to, że system ten musiał powstać od nowa, dotychczasowi partnerzy wypadli, a partnerstwa szkół wskutek braku osób do kontaktu zanikły. Utratę ważnej osoby kontaktowej opisał także jeden z respondentów: *„Zmienił się też tam prezes ze strony niemieckiej, bo wcześniej był [Pan X], z którym byliśmy bardziej żywi. Tutaj też jest dobra relacja, nie się tam nie popsuło, wspólnie dalej się spotykamy, ale nie w formie takich typowych projektów, nie jest to tak, jak było wcześniej.“*

Wielu ankietowanych ze stowarzyszeń narzekało przede wszystkim na długi **czas oczekiwania na zwrot wydatków w ramach FMP**. W szczególności małe stowarzyszenia nie mogą sobie pozwolić na to, by czekać półtora roku do dwóch lat na zwrot 2.000-3.000 euro. Do tego dochodzą listy z podpisami, które np. utrudniają wsparcie uczestników mieszkających poza Euroregionem. Ze względu na takie negatywne doświadczenia niektóre stowarzyszenia postanowiły, że nie będą realizować małych projektów i zamiast nich ograniczą się do organizowanych prywatnie wydarzeń polsko-niemieckich.

Również przede wszystkim przedstawiciele małych stowarzyszeń lub organizacji wolontariackich krytykują **bariery biurokratyczne**, związane z FMP. Niektórzy ankietowani nie mają na przykład czasu, by zająć się złożeniem wniosku lub brak im umiejętności językowych, co utrudnia im przetłumaczenie wniosku. Podczas kilku wywiadów zarówno z polskimi jak i z niemieckimi respondentami zwrócono uwagę na fakt, że współpraca z partnerami nie zawsze jest taka łatwa, co może np. utrudniać również przetłumaczenie wniosku przez partnera. Niektórzy ankietowani nie byli najwyraźniej świadomi tego, jakiego wsparcia w tym zakresie udzielają pracownicy Euroregionu czyli wyrażając to słowami jednego z respondentów: *„Tak, gdyby można uzyskać wsparcie przy składaniu wniosku, to byłoby dobrze.“*

Niektórzy ankietowani wymieniali również **pandemię koronawirusa** jako czynnik utrudniający. W całkowicie uśpionych partnerstwach nie było to problemem, bo współpraca i tak już nie miała miejsca. Jednakże wielu ankietowanych z funkcjonujących jeszcze dobrze partnerstw opisywało zaplanowane

większe wydarzenia lub mniejsze spotkania, które musiały zostać odwołane ze względu na koronawirusa. Te okoliczności mogą przeszkadzać we współpracy również w dłuższej perspektywie, ponieważ trudno jest planować przyszłość. W przypadku jednego z respondentów trzeba było na przykład ze względu na pandemię odwołać zaplanowane spotkanie, które miało ewentualnie ożywić partnerstwo miast. Niektóre wydarzenia, jak wspólne próby chórów czy halowe turnieje sportowe są wprawdzie bardzo pożądane, ale nie wiadomo, kiedy będą mogły się one ponownie odbywać.

Pandemie doprowadziła ostatecznie również do **przesunięcia priorytetów**. Na przykład próby chórów po jednej stronie są prawie niemożliwe, nie mówiąc już o wspólnych próbach transgranicznych. W przypadku jednego z uśpionych partnerstw pomiędzy szkołami powiedziano, że obecnie nadrobienie nieodbytych lekcji i egzaminów jest ważniejsze, niż szukanie nowych partnerów: „Takie rzeczy jak partnerstwa szkół to luksus, na który w chwili obecnej nie można sobie pozwolić.“

Czy można reaktywować uśpione partnerstwa?

Szpeciallynie w przypadku osób mających negatywne doświadczenia z FMP szanse na reaktywację partnerstwa w ramach tego funduszu jest niska. Jednak w przypadku niektórych uśpionych partnerstw miast sonduje się obecnie, jak można je ponownie ożywić. **Zasadniczo istnieje zainteresowanie** partnerstwami szkolnymi i organizacją zawodów sportowych. Na pytanie, w jakiej formie mogłoby nastąpić takie ożywienie, odpowiadano, że partnerstwo mogłoby nawiązywać do poprzedniej pracy, aby zorganizować zawody sportowe, wymianę uczniów czy działania związane z tematami historycznymi.

Warunki ramowe działalności w ramach partnerstwa

Jak już nadmieniono niektórzy przedstawiciele mniejszych stowarzyszeń krytycznie wyrażali się o przeszkodach biurokratycznych FMP. Jedna z respondentek reprezentująca urząd miasta była zdania, że byłoby więcej projektów, gdyby procedury INTERREG-u (od złożenia wniosku poprzez certyfikację dokonywaną przez kontrolerów pierwszego stopnia aż po wypłacenie środków przez Euroregion) były prostsze i zwrot wydatków następował znacznie szybciej.

W przeciwieństwie do tego cztery respondentki z obu stron granicy mówiły o bardzo dobrym wsparciu ze strony Euroregionu, którego w przeszłości doświadczyły, np. przy składaniu wniosku i rozliczeniu projektu. Jedna z polskich ankietowanych wyraźnie zazaczyła, że dlatego w przyszłości chce ponownie ubiegać się o środki z FMP w Euroregionie.

Niektóre propozycje „krytyków“ FMP obejmowały możliwość włączenia do projektów uczestników z polskich regionów leżących poza obszarem Euroregionu, uproszczenie trybu składania wniosku i szybszy zwrot wydatków.

Dwóch niemieckich respondentów prosiło o pomoc przy szukaniu nowych partnerów przez Euroregion, albo w formie rozdzielnika (np. euroregionalnej bazy danych) lub przez konkretne skojarzenie zainteresowanych organizacji.

Wnioski

Pozytywnym faktem jest, że wiele partnerstw jest nadal aktywnych, choć nie w ramach FMP. Oznacza to, że środki FMP uruchomiły udane partnerstwa, które samodzielnie dalej współpracują. Liczba faktycznie uśpionych partnerstw wydaje się być dlatego bardzo niska.

Jednocześnie niektórzy przedstawiciele, szpeciallynie z małych stowarzyszeń, są zrażeni wskutek swoich negatywnych doświadczeń z FMP. Mogłoby to stać się problemem przy włączaniu nowych

potencjalnych partnerów, ponieważ takie doświadczenia wpływają na własne podejście. Jasnym jest, że uproszczenie warunków ramowych FMP, w szczególności przyspieszenie zwrotu wydatków, byłoby dla małych podmiotów bardzo ważne. Szczególnie pomocne mogłoby tu być **wprowadzenie tak zwanych mikroprojektów**, które jest obecnie rozważane w Euroregionie. Dla projektów dofinansowanych małą, czterocyfrową, kwotą oznaczałoby to mniejszy nakład czasu dla wnioskodawców i administracji programu oraz mocno uproszczone i dlatego szybsze rozliczenie. Wprowadzenie mikroprojektów, które z sukcesem rozwinęły się już w regionach na zachodniej granicy Niemiec, mogłoby oznaczać wzrost atrakcyjności FMP właśnie dla małych organizacji.³

Oferowane w biurach Euroregionu wsparcie jest doceniane, ale mogłoby zostać jeszcze bardziej rozpropagowane, ponieważ niektórzy respondenci wydawali się nie być dostatecznie poinformowani o tym wsparciu.

Pandemia koronawirusa wywołała wiele problemów i sprawiła, że partnerska współpraca instytucji zeszła częściowo na drugi plan. Jej ponowne ożywienie będzie wymagało trochę czasu. W wielu obszarach tej współpracy Euroregion może jak wiadomo pomóc, np. poprzez kojarzenie zainteresowanych partnerów.

Aby to zagwarantować, właściwe podmioty na poziomie europejskim, państwowym i regionalnym muszą zrozumieć, że funkcjonujące partnerstwa są bądź co bądź podstawą dobrze realizowanych projektów europejskich, a te z kolei, niezależnie czy finansowane z FMP, czy z innych funduszy, są ważnym składnikiem dobrosąsiedzkich stosunków pomiędzy krajami i udanej integracji europejskiej. Dlatego ważne jest udostępnianie środków finansowych na takie projekty, jak partnerstwa

³ W przypadku projektów ukierunkowanych na same spotkania ludzi, obowiązują uproszczone regulacje specjalne. Patrz m.in. <https://www.euregio.eu/de/foerderungen/bis-1000-euro/>

3. Analiza białych plam

Klasyfikacja i kondycja partnerstw

W sprawozdaniu „Analiza partnerstwa polsko-niemieckich 2007 – lipiec 2017”⁴ zmierzono zakres współpracy i zidentyfikowano obszary z małą ilością kooperacji oraz (w odniesieniu do różnych pól tematycznych) bez kooperacji⁵ w obu częściach Euroregionu. Temat ten zostanie tu dokładniej przeanalizowany przy pomocy zaktualizowanych danych (stan na: wrzesień 2020 r.).

⁴ Sarmiento-Mirwaldt, K. i Euroregion Spree-Neiße-Bober/Spree-Nysa-Bóbr (2017) „Analiza partnerstw polsko-niemieckich 2007-lipiec 2017”, Euroregion Spree-Neiße-Bober, analizy euroregionalne, <https://euroregion-snb.de/files/631/analyse-dok-v-01-2020.pdf>

⁵ Zdefiniowane jako związki gmin, miasta i gminy powiatu Spree-Neiße oraz miasto Cottbus po niemieckiej stronie oraz powiaty i miasto na prawach powiatu Zielona Góra po polskiej stronie.

Tabela 1: Projekty wg obszarów geograficznych, liczba (i % ⁶) od roku 2007										
	Kultura i dziedzictwo kulturowe	Sport	Turystyka	Oświata i kształcenie zawodowe	Zdrowie i sprawy socjalne	Gospodarka i nauka	Współpraca administracji publicznej	Energia i ochrona środowiska	Przyroda i środowisko	łącznie
Cottbus	175 (34)	147 (28)	20 (4)	85 (16)	51 (10)	36 (7)	0 (0)	0 (0)	3 (1)	517
Guben	184 (57)	46 (14)	5 (2)	28 (9)	25 (8)	9 (3)	14 (4)	4 (1)	6 (2)	321
Forst (Lausitz)	62 (41)	21 (14)	14 (9)	24 (16)	12 (8)	3 (2)	13 (9)	1 (1)	0 (0)	150
Peitz	104 (73)	24 (17)	2 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (1)	0 (0)	11 (8)	142
Drebkau	70 (72)	6 (6)	11 (11)	5 (5)	2 (2)	0 (0)	1 (1)	0 (0)	2 (2)	97
Schenkendöbern	57 (70)	12 (15)	0 (0)	7 (9)	0 (0)	0 (0)	2 (2)	1 (1)	2 (2)	81
Spremberg	32 (40)	19 (23)	1 (1)	3 (4)	15 (19)	6 (7)	2 (2)	0 (0)	3 (4)	81
Döbern - Land	26 (43)	21 (34)	3 (5)	5 (8)	0 (0)	4 (7)	0 (0)	0 (0)	2 (3)	61
Neuhausen / Spree	13 (35)	16 (43)	2 (5)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	2 (5)	0 (0)	4 (11)	37
Burg (Spreewald)	6 (26)	5 (22)	7 (30)	1 (4)	0 (0)	0 (0)	4 (17)	0 (0)	0 (0)	23
Kolkwitz	8 (50)	7 (44)	0 (0)	1 (6)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	16
Welzow	12 (75)	3 (19)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (6)	0 (0)	0 (0)	16

⁶ Dane procentowe ze względu na zaokrąglenie nie zawsze sumują się do 100%.

Tabela 1 pokazuje, że partnerzy z gminy Kolkwitz, miasta Welzow i związku gmin Burg (Spreewald) zrealizowali najmniej projektów. Od roku 2007 partnerzy z tych obszarów geograficznych zrealizowali poniżej 25 projektów. Z 37 i 61 projektami gmina Neuhausen/Spree i związek gmin Döbern-Land znajdowały się w środku stawki, a gmina Schenkendöbern, miasto Spremberg i miasto Drebkau z 80-100 projektami mogą być określane jako czołówka grupy średniej. Partnerzy ze związku gmin Peitz i miasta powiatowego Forst (Lausitz) byli aktywni w ponad 100 projektach. Najbardziej aktywnymi partnerami były miasto Guben z łącznie 321 projektami i miasto Cottbus z 517 projektami. Należy tu zauważyć, że miasta Cottbus i Guben same występowały często w roli partnera wiodącego lub partnera projektu. Mimo to większość z tych projektów została przeprowadzona przez inne organizacje, które mają swoją siedzibę w Guben i Cottbus.

Powstaje pytanie, czy kondycja partnerstw wyjaśnia istnienie obszarów o małej ilości partnerstw, takich jak Welzow, Kolkwitz i Burg (Spreewald). W wymienionym wyżej sprawozdaniu zakwalifikowano partnerstwa jako **asymetryczne**, jeśli funkcjonowały one pomiędzy partnerami różnego rodzaju (np. urzędem z jednej i stowarzyszeniem z drugiej strony). Ponadto ustalone partnerstwa skategoryzowano jako **jednostronne**, jeśli zawsze ten sam partner występował w roli wnioskodawcy wzgl. partnera wiodącego. Dla wszystkich partnerstw ustalono wreszcie, czy były **bardzo aktywne** czy raczej nieaktywne. Partnerstwa klasyfikowane były jako bardzo aktywne, jeśli w jednym okresie finansowania zrealizowały więcej niż trzy projekty lub jeśli zarówno w okresie 2007-2013 jak i w bieżącym okresie finansowania 2014-2020 przeprowadziły co najmniej jeden projekt (lub spełniły oba te warunki).

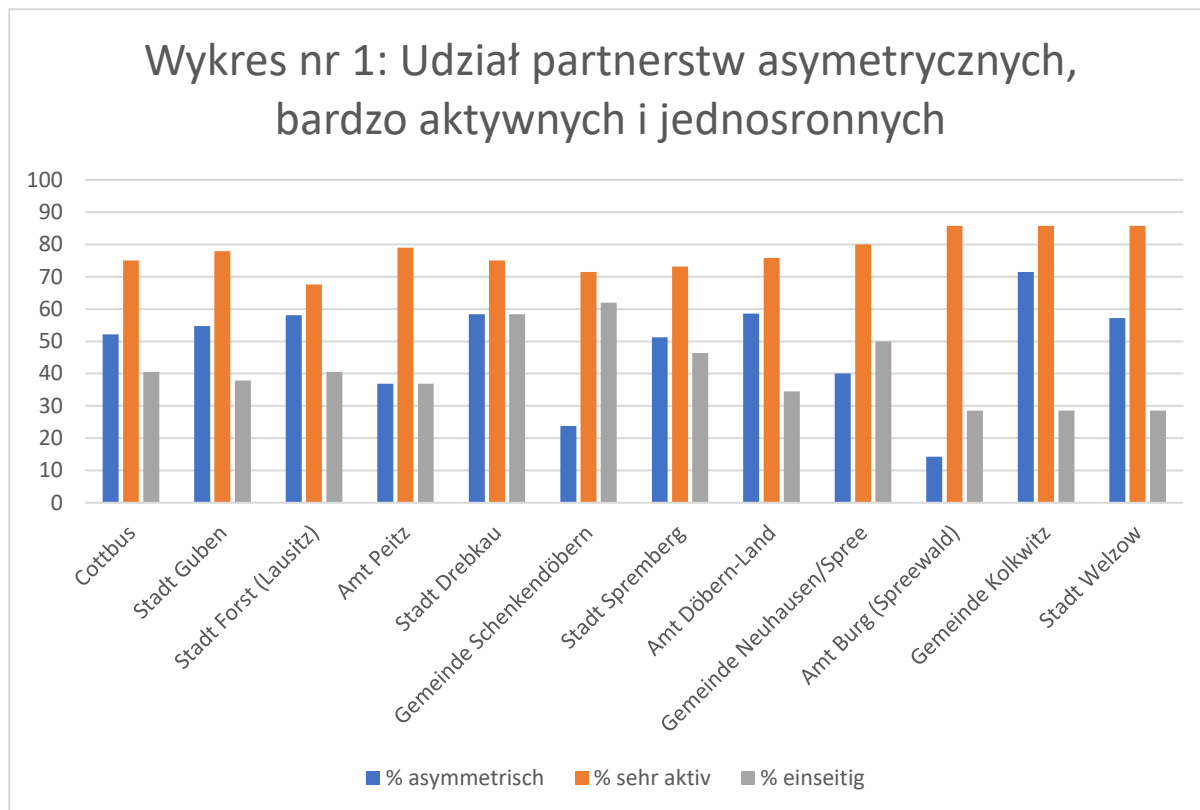
Czy partnerstwa na obszarach z małą ilością partnerstw są zatem w porównaniu z obszarami szczególnie obfitującymi w partnerstwa jak Cottbus, Guben czy Forst (Lausitz) częściej asymetryczne, jednostronne czy raczej nieaktywne?

Wykres nr 1 daje kilka odpowiedzi na te pytania. Wykres pokazuje, że partnerstwa na obszarach białych plam nie różnią się znacząco w zakresie swoich asymetrii od partnerstw na obszarach obfitujących w kooperacje. W tych ostatnich – mianowicie w Cottbus, Guben i Forst – udział partnerstw asymetrycznych wyniósł od 50 do 60%. Dotyczy to także raczej ubogiego w kooperacje regionu Welzow. Organizacje ze związku gmin Amt Burg (Spreewald) z udziałem jedynie 14% asymetrycznych partnerstw były wyraźnie bardziej aktywne w ramach partnerstw symetrycznych, podczas gdy w Kolkwitz przeważały partnerstwa asymetryczne z udziałem 71%. Różnice te można wyjaśnić tym, że w projektach aktywnych było tylko po siedem partnerstw z Burg (Spreewald), Kolkwitz i Welzow, tak że nawet niewielkie różnice w strukturze tych partnerstw prowadziły do dużych rozbieżności w udziale procentowym. Dane przedstawione na wykresie nr 1 nie pozwalają zatem na wyciągnięcie wniosku co do tego, który rodzaj partnerstwa – asymetryczny czy symetryczny – byłby pożądanym dla osiągnięcia bardziej aktywnej współpracy w ramach danego partnerstwa.

Wykres nr 1 pokazuje także, że na wszystkich obszarach geograficznych większość partnerstw została zakwalifikowana według podanych kryteriów jako „bardzo aktywne”. We wszystkich przypadkach udział procentowy partnerstwa bardzo aktywnych wynosił od 68 do 86%. Na obszarach z niewielką liczbą kooperacji, czyli w Burg, Kolkwitz i Welzow udział ten wyniósł 86% (a w Neuhausen/Spree – a więc w dolnej części grupy średniej – 80%). Można to wyjaśnić faktem, że we wszystkich tych trzech samorządach sześć na siedem partnerstw zostało sklasyfikowanych jako szczególnie aktywne.

Jeśli chodzi o partnerstwa jednostronne, to rezultaty są wymieszane. Z 62% partnerzy z Schenkendöbern – tzn. z górnej części grupy średniej zgodnie z tabelą 1 – mieli szczególnie duży udział partnerstw jednostronnych. Na kolejnych aktywnych lub bardzo aktywnych obszarach geograficznych udział ten wynosił od 37% (Peitz) i 58% (Drebkau). W tym przypadku obszary z małą ilością kooperacji miały udział partnerstw jednostronnych wyraźnie poniżej przeciętnej, bo po 29%. Właściwie należałoby oczekiwać odwrotnej relacji, mianowicie raczej jednostronności partnerstw z takich

rejonów jak Kolkwitz czy Welzow. Jednak tak nie jest, ponieważ kilka partnerstw jest dość aktywnych i związanych w obustronnych kooperacjach. Na końcu niniejszego sprawozdania dokładniej zostały naświetlone przykłady takich partnerstw.

Priorytety tematyczne na obszarach geograficznych

Oprócz dokonanej analizy ilościowej projektów, poniżej przedstawione zostaną również przemyslenia jakościowe obejmujące ocenę w zakresie ich tematyki.

„Kultura i dziedzictwo kulturowe“ była najbardziej reprezentowanym obszarem tematycznym. Partnerzy z gminy Kolkwitz i związku gmin Burg (Spreewald) byli tu z liczbą poniżej 10 projektów raczej pasywni. Partnerzy z Cottbus, Guben i związku gmin Peitz byli tu natomiast bardzo aktywni z liczbą ponad 100 projektów kulturowych. Procentowo projekty kulturowe realizowane w obszarach geograficznych Peitz, Drebkau, Schenkendöbern i Welzow miały udział ponad 70%. Natomiast projekty kulturowe zrealizowane przez partnerów ze związku gmin Burg (Spreewald) miały udział jedynie 26% wszystkich projektów z tego obszaru geograficznego, tak że może on zostać zdefiniowany jako „biała plama” w dziedzinie kultury.

„Sport“ był drugim wybieranym obszarem tematycznym: partnerzy z Cottbus byli tu szczególnie mocni z ponad 100 projektami, podczas gdy cztery obszary geograficzne (Drebkau, Burg (Spreewald), Welzow i Kolkwitz) z liczbą poniżej 10 projektów w dziedzinie sportu były raczej nieaktywne. Procentowo sport w Döbern-Land, Neuhausen/Spree i szczególnie w Kolkwitz miał wysoką pozycję: ich udział wyniósł ponad jedną trzecią wszystkich projektów realizowanych przez partnerów z tych samorządów. Natomiast partnerzy z Drebkau byli w obszarze sportu z udziałem wynoszącym mniej niż 10% raczej niedoreprezentowani.

W dziedzinie „**turystyki**” istniało umiarkowane zainteresowanie. Partnerzy z Cottbus, Forst (Lausitz) i Drebkau byli z ponad 10 projektami turystycznymi bardzo aktywni, podczas gdy partnerzy z Schenkendöbern, Welzow i Kolkwitz nie zorganizowali w ogóle żadnych projektów turystycznych. Dlatego mogą zostać określone jako „białe plamy” w dziedzinie turystyki. Procentowo udział projektów turystycznych w związku gmin Burg, wynoszący 30%, był szczególnie wysoki, ale także partnerzy z Drebkau z udziałem 11% byli silnie reprezentowani w obszarze turystycznym.

„**Oświata i kształcenie zawodowe**” to obszar tematyczny, w którym przeprowadzono najwięcej projektów po kulturze i sporcie. Tu mocno reprezentowane były Cottbus, Guben i Forst (Lausitz) z ponad 20 projektami (Cottbus nawet z 85). Procentowo oświata była wśród partnerów z Cottbus i Forst (Lausitz) szczególnie silnie reprezentowana, ponieważ 16% projektów z tych miast zostało zrealizowanych w oświacie. Partnerzy z Peitz, Neuhausen / Spree i Welzow nie zorganizowali natomiast żadnych projektów oświatowych.

W dziedzinie „**zdrowia i spraw socjalnych**” partnerzy z Cottbus, Guben, Forst (Lausitz) i Spremberg zrealizowali po ponad dziesięć projektów. Partnerzy z Drebkau zorganizowali dwa projekty z zakresu służby zdrowia. Partnerzy ze Spremberga wydają się być szczególnie zainteresowani tym obszarem tematycznym, ponieważ w tej dziedzinie odbyło się 18% ich projektów, a więc wyraźnie więcej, niż w innych regionach. W siedmiu obszarach geograficznych nie odbyły się żadne projekty prozdrowotne.

Podobnie jak w turystyce, tak i w dziedzinie „**gospodarki i nauki**” panowało wyraźnie mniejsze zainteresowanie. Siedem samorządów nie przeprowadziło w tym obszarze tematycznym żadnych projektów. Reprezentowani byli tu jedynie partnerzy z Cottbus, Guben, Forst (Lausitz), Sprembergu i Döbern-Land. Partnerzy z Cottbus byli, podobnie jak w innych obszarach, szczególnie silnie reprezentowani z 36 projektami, ale również u partnerów ze Sprembergu i Döbern-Land projekty gospodarcze miały wysoką pozycję, ponieważ stanowiły 7% wszystkich projektów, które przez tamtejszych partnerów zostały zrealizowane.

Obszar „**współpracy administracji publicznej**” został wprowadzony dopiero w perspektywie finansowej INTERREG V A (2014-2020), tek że wymienione tu projekty zostały zrealizowane na przestrzeni jedynie siedmiu lat, co stoi w sprzeczności z większością obszarów tematycznych, w których ujęto projekty z okresu 14 lat. Mocno reprezentowani w tym obszarze byli partnerzy z Guben i Forst (Lausitz) z 14 względnie 13 projektami. U partnerów z Guben sam urząd miasta Guben zrealizował 11 z 14 projektów jako partner (wiodący). Interesującym jest fakt, że trzy obszary geograficzne nie były reprezentowane w tym obszarze tematycznym, mianowicie zazwyczaj aktywne miasto Cottbus, związek gmin Döbern-Land i gmina Kolkwitz. Ponad 17% projektów z Burg (Spreewald) przypada na obszar współpracy administracji publicznej, przez co partnerzy z Burg (Spreewald) byli szczególnie mocno reprezentowani w tym obszarze tematycznym.

Zainteresowanie tematem „**energia i ochrona środowiska**” było raczej małe, co częściowo może być związane z faktem, że ten obszar tematyczny istnieje dopiero od 2014 roku. Łącznie przeprowadzono tylko sześć projektów energetycznych i środowiskowych, z czego cztery przeprowadzili partnerzy z Guben i po jednym z Forst (Lausitz) i Schenkendöbern.

Niewiele projektów – łącznie 33 – zostało zrealizowanych w obszarze „**przyroda i środowisko**”. Partnerzy z Drebkau, Forst (Lausitz) i Cottbus byli szczególnie aktywni z ponad dziesięcioma projektami, podczas gdy partnerzy z Schenkendöbern, Kolkwitz i Welzow nie przeprowadzili żadnych projektów w tym obszarze. Natomiast w Burg (Spreewald) projekty takie stanowiły całe 30%, przez co partnerzy z tego regionu byli szczególnie mocno reprezentowani z temacie przyrody i środowiska.

Tabela 2: Projekty wg obszarów geograficznych, liczba (i %⁷) od roku 2007										
	Kultura i dziedzictwo kulturowe	Sport	Turystyka	Oświata i kształcenie zawodowe	Zdrowie i sprawy socjalne	Gospodarka i nauka	Współpraca administracji publicznej	Energia i ochrona środowiska	Przyroda i środowisko	Łącznie
Zielona Góra	160 (31)	131 (26)	18 (4)	89 (17)	59 (12)	40 (8)	10 (2)	0 (0)	3 (1)	510
Krośnieński	208 (54)	54 (14)	8 (2)	37 (10)	29 (7)	10 (3)	19 (5)	5 (1)	18 (5)	388
Zielonogórski	184 (63)	60 (20)	15 (5)	19 (6)	3 (1)	4 (1)	4 (1)	0 (0)	5 (2)	294
Żarski	63 (50)	27 (21)	12 (9)	5 (4)	8 (6)	4 (3)	2 (2)	0 (0)	6 (5)	127
Świebodziński	53 (61)	24 (28)	5 (6)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	5 (6)	0 (0)	0 (0)	87
Żagański	56 (69)	15 (19)	4 (5)	0 (0)	6 (7)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	81
Nowosolski	17 (46)	10 (27)	3 (8)	5 (14)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (3)	1 (3)	37
Torzym	7 (54)	5 (38)	0 (0)	1 (8)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	13
Wschowski	0 (0)	1 (25)	0 (0)	3 (75)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4
Zbąszyń	1 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1
Cybinka	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0

⁷ Dane procentowe ze względu na zaokrąglenie nie zawsze sumują się do 100%.

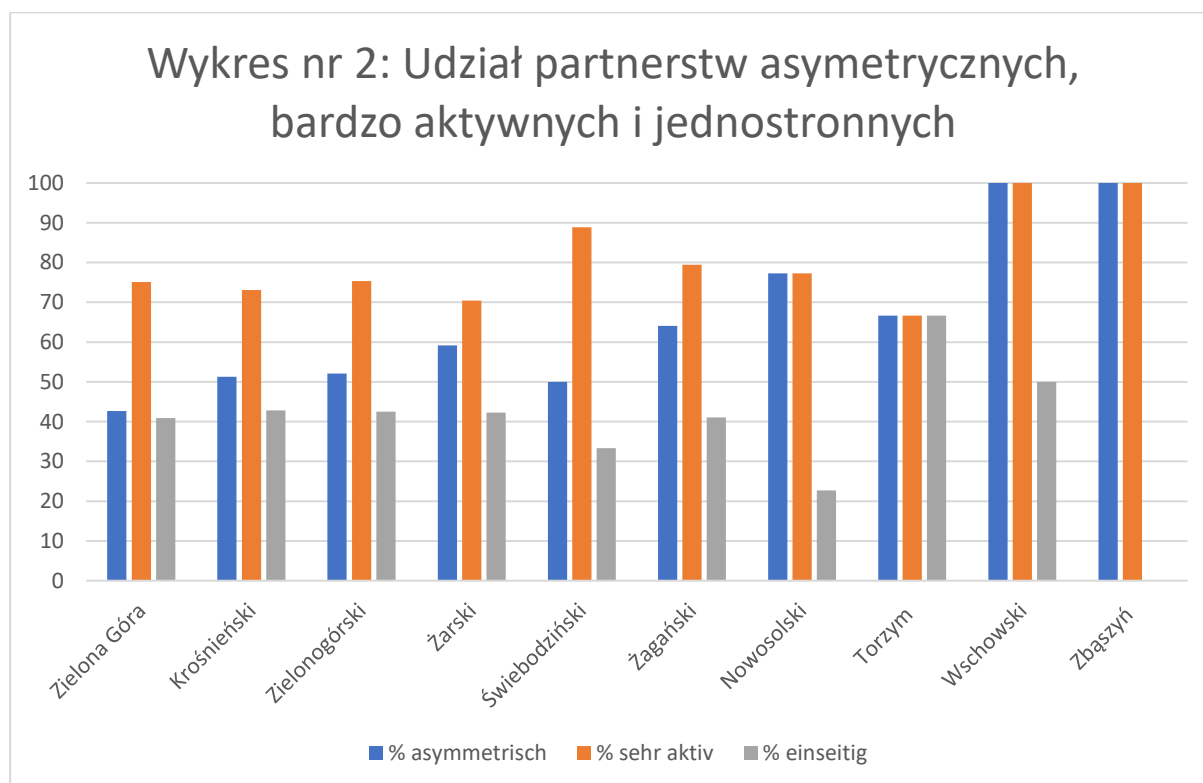
Z tabeli 2 wynika, że partnerzy z miasta Zielonej Góry byli z 510 projektami szczególnie aktywni. Za nimi uplasowały się powiaty krośnieński i zielonogórski, które zrealizowały 388 i 294 projektów. Najmniej aktywni, bo tylko z poniżej 5 projektami, byli partnerzy z powiatu wschowskiego, ze Zbąszynia i Cybinki. Organizacje z Cybinki nie przeprowadziły de facto żadnych projektów z partnerami z obszaru wsparcia, przez co Cybinka może być określona mianem „białej plamy” w każdym względzie i dlatego nie będzie wymieniana w niniejszej analizie. Torzym i powiat nowosolski znalazły się z 13 i 37 projektami w środku stawki, podczas gdy powiaty żagański, świebodziński i żarski uplasowały się w górnej części zestawienia.

Także w przypadku polskich samorządów zbadano, czy partnerstwa z takich ubogich w kooperacje regionów jak Torzym, powiat wschowski i Zbąszyń zasadniczo różnią się od regionów obfitujących w kooperacje jak miasto Zielona Góra oraz powiaty krośnieński i zielonogórski.

Wykres nr 2 pokazuje, że w przypadku powiatu wschowskiego i Zbąszynia można na to pytanie odpowiedzieć twierdząco w odniesieniu do asymetrii i aktywności partnerstw. 100% wszystkich partnerstw jest tu z jednej strony asymetrycznych, a z drugiej strony można je sklasyfikować jako bardzo aktywne, co jednak przy łącznie tylko trzech partnerstwa może być przypadkiem. Bardziej interesujące są tu obszary geograficzne z dolnej części środka zestawienia, mianowicie powiat nowosolski i Torzym. Wynoszący 76% i 67% udział partnerstw asymetrycznych był tu znacznie wyższy niż u partnerów z regionów obfitujących w kooperacje.

W odniesieniu do bardzo aktywnych partnerstw wyróżniają się powiat wschowski i Zbąszyń z udziałem 100% bardzo aktywnych kooperacji, jednakże okoliczność ta może – jak już nadmienialiśmy przy powiecie wschowskim i Zbąszyniu – wynikać ewentualnie z niskiej liczby partnerstw w tych samorządach. Tak jak w przypadku niemieckich samorządów udział bardzo aktywnych partnerstw był generalnie bardzo wysoki, choć Torzym z „tylko” 67% trochę tu odstaje.

Udział partnerstw jednostronnych wynosił od 40 do 50%. Na obszarach z niewielką ilością partnerstw były duże różnice sięgające od 67% w Torzymiu do 0% w Zbąszyniu.

Również dla polskich samorządów wzgl. odpowiednich obszarów geograficznych zbadane zostaną miejsca występowania tzw. „białych plam”. W obszarze **„kultury i dziedzictwa kulturowego”** partnerzy z powiatów krośnieńskiego i zielonogórskiego oraz z Zielonej Góry byli z wynikiem ponad 150 projektów szczególnie aktywni, podczas gdy partnerzy z powiatu wschowskiego nie zrealizowali żadnych projektów kulturowych. Ujmując to procentowo partnerzy z powiatów żagańskiego, zielonogórskiego i świebodzińskiego zrealizowali ponad 60% swoich projektów w obszarze kultury. W Zbąszyniu udział ten wyniósł nawet 100%, co jednak może wynikać z faktu, że partnerzy ze Zbąszynia przeprowadzili zaledwie jeden projekt. Dlatego w kolejnych obszarach Zbąszyń nie będzie już wymieniany i stanowi w każdym z tych obszarów tematycznych „białą plamę”.

W obszarze **„sportu”** organizacje z miasta Zielonej Góry były szczególnie aktywne realizując 131 projektów, podczas gdy partnerzy z Torzymia u powiatu wschowskiego przeprowadzili tu niewiele projektów. Procentowo partnerzy z Torzymia byli jednak bardzo aktywni, ponieważ 38% ich projektów odbyło się w dziedzinie sportu. Partnerzy z powiatów krośnieńskiego i żagańskiego byli z udziałem poniżej 20% raczej niedoreprezentowani w obszarze sportu.

W obszarze **„turystyki”** szczególnie aktywni były miasto Zielona Góra, powiat zielonogórski i powiat żarski. W ujęciu procentowym powiat żarski był z udziałem 9% swoich projektów nawet aktywniejszy w turystyce niż Zielona Góra i powiat zielonogórski, a za nim uplasował się powiat nowosolski z udziałem 8%.

W dziedzinie **„oświaty i kształcenia zawodowego”** miasto Zielona Góra z 89 projektami i udziałem 17%-procentowym osiągnęło najwyższe wartości. Jednakże w kontekście oceny procentowej warto wskazać na powiat wschowski, ponieważ partnerzy z tego powiatu przeprowadzili wprawdzie łącznie tylko trzy projekty oświatowe, ale te stanowiły 75% wszystkich projektów z tego powiatu.

W dziedzinie **„zdrowia”** najsilniejsi liczbowo byli partnerzy z Zielonej Góry i powiatu krośnieński z 59 wzgl. 29 projektami. Stanowili tym samym jednoznacznie przeciwieństwo do sześciu pozostałych obszarów geograficznych, w których nie przeprowadzono żadnych projektów prozdrowotnych. Procentowo partnerzy z miasta Zielonej Góry z 12%-udziałem znacznie wyprzedzili powiaty krośnieński, żagański żarski, gdzie udział wyniósł 6-7%.

W obszarze **„gospodarka”** aktywni byli jedynie partnerzy z czterech samorządów, mianowicie z Zielonej Góry i powiatów krośnieńskiego, zielonogórskiego oraz żarskiego. W szczególności aktywni byli partnerzy Zielonej Góry realizując 40 projektów, co stanowiło 8% projektów z tego obszaru geograficznego, a więc znacznie więcej, niż udział 1-4% w powiatach krośnieńskim, zielonogórskim i żarskim.

W dziedzinie **„współpracy administracji publicznej”** stawce przewodzą partnerzy z powiatu krośnieńskiego z 19 projektami, a za nimi uplasowała się Zielona Góra z 10 projektami. Również partnerzy z powiatów świebodzińskiego, zielonogórskiego i żarskiego zrealizowali projekty w tym obszarze tematycznym. Procentowo w czołówce byli partnerzy z powiatów świebodzińskiego i krośnieńskiego z 6 wzgl. 5%. W porównaniu z nimi w zakresie projektów administracji publicznej partnerzy z powiatów żagańskiego, nowosolskiego, wschowskiego i z Torzymia nie są tu w ogóle reprezentowani. Mogą być zatem opisani jako „białe plamy” we współpracy administracji publicznej.

„Energia i ochrona środowiska” była dotychczas, jak już nadmieniono, mało popularnym obszarem. Jedynie partnerzy z powiatu krośnieńskiego i nowosolskiego przeprowadzili tu łącznie sześć projektów. Większe zainteresowanie było w temacie **„przyroda i środowisko”**. Partnerzy z powiatów krośnieńskiego, żarskiego i zielonogórskiego, miasta Zielonej Góry i powiatu nowosolskiego

zrealizowali tu łącznie 33 projekty. Partnerzy z powiatu krośnieńskiego byli z 18 projektami – co odpowiadało 5% ich wszystkich projektów – szczególnie aktywni.

Przykłady partnerstw z obszaru „białych plam“

W poniższej krótkiej analizie przedstawione zostaną przykładowo partnerstwa z obszaru „białych plam“, czyli Burg (Spreewald), Kolkwitz i Welzow oraz z Torzymia i powiatu wschowskiego.

Na obszarze związku gmin Burg (Spreewald) sama administracja związku jest dość aktywna. W minionej perspektywie finansowej (2007-13) związek zaangażowany był w dziewięć projektów z gminą Lubrza i powiatem świebodzińskim. Projekty te zostały zrealizowane przede wszystkim w obszarach turystyki oraz kultury i dziedzictwa kulturowego. Chodziło tu o jednostronne partnerstwo, ponieważ wszystkie dziewięć projektów zostało zrealizowanych przez gminę Lubrza jako partnera wiodącego. W bieżącym okresie finansowania w tej samej konstelacji z gminą Lubrza jako partnerem wiodącym przeprowadzono pięć projektów, z tego cztery w obszarze współpracy administracji publicznej i jeden w turystyce.

Partnerzy z gminy Kolkwitz nie przeprowadzili w bieżącym okresie finansowania żadnych nowych projektów. Wcześniej były pojedyncze projekty, np. pomiędzy szkołą podstawową w Krieschow i szkołą podstawową w Drągowinie lub pomiędzy stowarzyszeniem Freizeitwelt Happy Bibo e.V. Kolkwitz i gminą Żary (sołectwo Złotnik). Bardziej doświadczone w projektach partnerstwa to jednostronne partnerstwo pomiędzy samą gminą Kolkwitz i Centrum Kultury w Torzymiu, przy centrum to zrealizowało jako partner wiodący siedem projektów w dziedzinach kultury, sportu i dziedzictwa kulturowego⁸. Ponadto istniało obustronne partnerstwo pomiędzy gminą Kolkwitz i gminą Torzym, które zrealizował projekty w dziedzinie sportu, kultury i oświaty.

Pomiędzy obszarem geograficznym Welzow i Maszewem utrzymywane są dość liczne kontakty. Pięć z sześciu partnerstw z Welzow prowadzi do Maszewa, np. pomiędzy stowarzyszeniem Bürgerinitiative Zukunft Proschim e. V. i strażą pożarną w Maszewie. W szczególności dotyczy to partnerstwa pomiędzy miastem Welzow i gminą Maszewo. W minionym okresie finansowania było to partnerstwo jednostronne, ponieważ wszystkie pięć projektów zostało zorganizowanych przez Maszewo jako partnera wiodącego. Od sierpnia 2017 roku odbyły się dwa projekty, z tego w jednym partnerem wiodącym było miasto Welzow.

Partnerzy z Torzymia utrzymywali trzy partnerstwa, wszystkie z gminą Kolkwitz jako partnerem. Wszystkie projekty w ramach tych partnerstw zostały zrealizowane w ubiegłej perspektywie finansowej 2007-2013. Partnerstwo pomiędzy gminą Torzym i gminą Kolkwitz było obustronne i zrealizowało łącznie trzy projekty. Partnerstwo pomiędzy stowarzyszeniem „Wspólne Dobro Gądków Wielki“ i gminą Kolkwitz zrealizowało jeden projekt ze stowarzyszeniem w roli partnera wiodącego.. Szczególnie aktywne było partnerstwo pomiędzy Centrum Kultury w Torzymiu i gminą Kolkwitz, które przeprowadziło siedem jednostronnych projektów (z centrum kultury jako partnerem wiodącym) w obszarach kultury, dziedzictwa kulturowego i sportu. Partnerstwo to jest przykładem partnerstwa, które według podanej definicji może zostać sklasyfikowane jako „uśpione“, ale prawdopodobnie obie instytucje współpracują ze sobą poza FMP.

Z powiatu wschowskiego dwie organizacje kooperowały w ubiegłym okresie wsparcia z partnerami niemieckimi. Było to partnerstwo pomiędzy gminą Wschowa klubem sportowym Motorsportclub Hänchen e.V. (w Kolkwitz), które zrealizowało jeden projekt, oraz partnerstwo pomiędzy powiatem

⁸ Obszary „kultura“ i „dziedzictwo kulturowe“ występowały w okresie finansowania INTERREG IV A osobno, a od 2014 roku zorały połączone w jeden obszar tematyczny.

wschowskim i stowarzyszeniem kształcenia zawodowego Gemeinnütziger Berufsbildungsverein Guben e.V. z dwoma projektami, w których powiat był partnerem wiodącym. W nowym okresie finansowania powstało nowe partnerstwo pomiędzy gminą Szlichtyngowa i Ogrodem Zoologicznym w Cottbus.

Wnioski

Jak pokazuje powyższa analiza, w partnerskiej współpracy transgranicznej istnieją duże różnice pomiędzy poszczególnymi obszarami geograficznymi. Niektóre szczególnie aktywne obszary współpracy można wyjaśnić bliskością granicy (jak np. w Guben, Forst (Lausitz), Peitz oraz powiatach krośnieńskim i żarskim), inne również tym, że są to ośrodki regionalne (Cottbus, Zielona Góra).

Niektóre obszary geograficzne wydają się mieć swoje mocne strony tematyczne, co może być związane ze strukturą organizacji na tych terenach (np. Spremberg i Zielona Góra w dziedzinie zdrowia i spraw socjalnych czy Neuhausen/Spree, Döbern i Torzym w obszarze sportu).

Niektóre obszary geograficzne są nie tylko „białymi plamami“, lecz także coraz bardziej odstają od aktywnych czy nawet umiarkowanie aktywnych obszarów. Chodzi tu o Burg (Spreewald), Kolkwitz i Welzow oraz Cybinę, Zbąszyń, powiat wschowski, Torzym i w mniejszym stopniu powiat nowosolski.

Aby przeciwdziałać temu trendowi, można by przeanalizować strukturę organizacji na tych różnych obszarach, np. przy pomocy urzędów administracji na tych obszarach lub wykorzystując dane Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży. To umożliwiłoby zidentyfikowanie potencjalnych partnerów i zaproszenie ich w formie szkoleń do aktywnej pracy w ramach partnerstw. Wprowadzenie opisanych wyżej mikroprojektów mogłoby skłonić mniejsze stowarzyszenia z obszarów o niewielkiej ilości kooperacji do zaangażowania się we współpracę partnerską.

Możliwe byłoby także polecanie konkretnych partnerów do współpracy z terenów o niewielkiej liczbie kooperacji. Jeśli np. niemiecka szkoła szuka nowego partnera, to w pierwszej kolejności można by podać zainteresowane szkoły z Cybinki, Zbąszynia i Torzymia, dają im pierwszeństwo przed innymi szkołami, np. z Zielonej Góry.

(Uśpione) partnerstwa miast stanowią wreszcie doskonałą „trampolinę“ dla partnerstw pomiędzy ich podorganizacjami, takimi jak straże pożarne, domy kultury czy ośrodki sportu. Wiele z tych „pod-partnerstw“ ma szerokie struktury, które są bardzo aktywne. Niektóre z tych już aktywnych pod-partnerstw, które dotychczas były zorganizowane raczej prywatnie, mogłyby zostać zachęcane do starania się o środki z FMP, np. w mikroprojektach. Nowe partnerstwa mogłyby zostać nawiązane za pośrednictwem Euroregionu lub jednostek administracji publicznej. W każdym przypadku należy pamiętać o tym, że pomoc udzielane przez pracowników Euroregionu jest doceniana przez liczne organizacje i powinna stanowić ważny element tworzenia nowych partnerstw.